

היום נלמד בעזרת ה':

ביצה דף לו

התם תנן: הגמרא שואלת שאלה נוספת:

למדנו במס' שבת 'אבל לא את האוצר', וביאר שמואל שאם יש באוצר רק ארבע או חמש קופות (שזה מה שמותר לפנות), לא יפנה את כולם ויגלה את רצפת האוצר, שמה יש ברצפה גומות והוא ישווה אותם (= איסור בונה). מה הדין אצלנו לגבי פינוי פירות דרך הארובה שבגג, האם מותר לפנות את כולם או לא?

הכא תנן: שאלה נוספת:

למדנו במשנתנו שמותר להשיל פירות דרך הארובה שבגג ביו"ט, ואמר רב נחמן שמותר רק באותו הגג, כלומר כשהארובה נמצאת באותו גג שהפירות נמצאים בו, אבל להעבירם מגג זה לגג אחר שבו מצאת הארובה אסור. וכן למדנו בברייתא - שאסור לטלטל את הפירות מגג לגג אפילו כשהגגות שווים, שאין טורח להעבירם (שם הגגות לא שווים עליו לטרוח ולהעלות או להוריד את הפירות מגג לגג). מה הדין שם במס' שבת לגבי פינוי קופות בשבת (מפני האורחים או מפני ביטול בית המדרש), האם התירו לפנות מגג לגג או לא?

הכא תניא: שאלה נוספת:

לגבי השלת פירות מהגג ביו"ט למדנו בברייתא - שאם הגג מוקף מחיצות ואין בו ארובה, ובמחיצת הגג יש חלון הפונה לבית או לחצר, לא יניח את הפירות בתוך שק וישלשל את השק דרך החלון בחבל, מפני שיש טורח להעלות את הפירות מהגג לחלון ומשם לארץ. מה הדין מה הדין שם במס' שבת לגבי פינוי קופות בשבת (מפני האורחים או מפני ביטול בית המדרש), האם התירו לפנותם דרך החלון או לא?

למדנו במשנה לעיל - ומכסים את הפירות בכלים מפני הדלף (= גשמים הדולפים מהגג):

(המשך בדף הבא ↓)

לדעת עולא - מותר לטלטל כלים אפילו כדי לכסות לבנים המיועדים לבניין, כדי להגן עליהם שלא ימוחו מהגשמים, ואין אנו אומרים שכשם שאסור לטלטל את הלבנים כך אסור לטלטל כלי עבורם.

לדעת רבי יצחק - מותר לטלטל כלי רק לצורך פירות, הואיל והם עצמם מותרים בטלטול, אבל אסור לטלטל כלי לצורך דבר האסור בטלטול (= 'אין כלי ניטל אלא לדבר הניטל בשבת').

תנן וכן כדי יין וכן כדי שמן: הגמרא מקשה על עולא מהנאמר במשנתנו - שמותר לכסות כדי יין ושמן מפני הדלף, ומשמע שדווקא אותם מותר לכסות אבל לא לבנים! ואי אפשר לתרץ שהמשנה כתבה כדי יין ושמן אגב הרישא, שהרי ברישא לא עסקנו כלל בכדי יין ושמן, ואם התנא של המשנה רצה להשמיע לנו שמותר לטלטל כלי לצורך דברים אחרים חוץ מפירות (שאותם הוא שנה ברישא) היה עליו להשמיע לנו חידוש יותר גדול - שמותר לטלטל כלי אפילו לצורך לבנים שהם מוקצה.

תירוץ: המשנה עוסקת בכדי יין ושמן שהם טבל, והם מוקצה כמו לבנים, וזה מה שהמשנה באה להשמיע לנו - שמותר לטלטל כלי לצורך דבר מוקצה כגון פירות טבל או לבנים.

ראייה לתירוץ: אם מדובר בכדי יין ושמן שאינם טבל, מה החידוש בזה? והרי כבר ברישא כתוב שמותר לכסות פירות שאינם מוקצה, וכדי יין ושמן הם כמו פירות, אלא בוודאי מדובר בכדי יין ושמן של טבל שהם מוקצה.

דחייה: יתכן שמדובר בכדי יין ושמן שאינם טבל, והחידוש הוא שמותר לכסותם אפילו שזהו הפסד מועט (= מים הנוטפים על כדי יין ושמן גורם להפסד מועט, אבל מים הנוטפים על פירות גורמים להפסד מרובה, שהפירות מרקיבים).

תנן: קושיא על רבי יצחק:

והרי למדנו במשנתנו שמותר לתת כלי תחת הדלף בשבת, א"כ נמצא שמותר לטלטל כלי לצורך דבר מוקצה, שהרי הדלף הוא מוקצה לפי שאינו ראוי לכלום. תירוץ: מדובר בדלף צלול הראוי לבהמה.

דאיתור מבניינא, דחזי למזגא עלייהו: מדובר בלבנים שאינם מיועדים לבניין, אלא בלבנים שנשארו לאחר גמר הבניין, והם ראויים לשבת עליהם, ואינם מוקצה.

אבנים מקורזלות: בזמנם קינחו בבית הכסא באבנים שראשן חד, ואבנים אלה אינן מוקצה משום שהן שראויות לשימוש בבית הכסא בשבת.

פורסים מחצלת על גבי כוורת דבורים בשבת וכו': ביאור הנושא: כוורת היא מוקצה בשבת, אבל הדבש אינו מוקצה שהרי הוא ראוי למאכל. בימות החמה יש דבש בכוורת ובימות הגשמים אין דבש, אבל משאירים בכוורת שתי חלות דבש לצורך מאכל הדבורים. חלות הדבש הם מוקצות לדבורים, אולם אם חשב עליהם לפני שבת לאוכלם הם אינם מוקצה.

במאי אוקימתא? כרבי יהודה! כלומר שמכך שהעמדת את הברייתא באופן שיש בה שתי חלות שחשב לאוכלן, ולכן הכוורת אינה מוקצה ומותר לטלטל את המחצלת עבודה, מוכח שאתה סובר כרבי יהודה שיש מוקצה, שהרי יכולת לתרץ שהברייתא כרבי שמעון הסובר שאין מוקצה ולכן מותר לטלטל את המחצלת עבודה. וא"כ קשה - שבסיפא של הברייתא כתוב שמותר לכסות את הכוורת למרות שבכך הוא צד את הדבורים שבתוכה, ובתנאי שלא יתכוון לצוד, וזה מתאים לשיטת רבי שמעון הסובר שדבר שאינו מתכוון מותר (= שאם עושה מעשה המותר לעשותו בשבת כגון לכסות כוורת, אף שיוצא מזה מעשה אסור דהיינו צידה, מותר לעשותו בשבת אם אינו מתכוון למעשה האסור), ולא יתכן שהרישא של הברייתא היא כרבי יהודה והסיפא כרבי שמעון.

פסיק רישא: רבי שמעון מודה שהאומר 'אחתוך ראשה של בהמה זו בשבת ואיני רוצה שתמות' שאין זה נחשב ל'דבר שאינו מתכוון', שהרי הבהמה בוודאי תמות, ורק במקום שיתכן שהוא לא יעבור על איסור שם רבי שמעון סובר ש'דבר שאינו מתכוון מותר'. כיסוי הכוורת נחשב ל'פסיק רישא', שהרי בכך הוא בוודאי צד את הדבורים.

דאית ביה כווי: מדובר בכוורת שיש בדפנות שלה חלונות דרכם יכולות הדבורים לצאת, ולכן גם כשפורס עליה מחצלת אינו עובר על איסור צידה. וצריך לגרוס בברייתא 'ובלבד שלא יעשנה מצודה' כלומר שלא יכסה גם את החלונות של הכוורת ובכך יצוד את הדבורים. והחידוש בדברים - שאפילו שדבורים אין דרך לצוד את בני מיין (כמו חיה ועוף שהדרך לצודם), בכל אופן חייבים על צידתם.

רב אשי אמר: רב אשי חוזר לתירוץ שנאמר בהתחלה - שההתר לכסות את הכוורת הוא מפני הדבש שבתוכה, אלא שאין קושיא מכך שבימות הגשמים אין דבש בכוורת -

כי לא מדובר בימות החמה ובימות הגשמים, אלא בימי ניסן ותשרי שיש בהם גם חמה וגם גשמים.

בי ריחייא דאביי: לאביי היו ריחיים העשויות מטיט, והיו הגשמים מטפטפים עליהם והורסים אותם. אביי הניח כלים תחת הדלף, אך לא היו לו מספיק כלים להניח תחת כל המקומות הדולפים. רבה נתן לו פיתרון שיהפוך את הריחיים ל'גרף של רעי' (כלי שאוספים בו צואה או לכלוך) שמותר לטלטלו בשבת להוציאו חוץ לחדר שהוא ישן בו משום 'כבוד הבריות'. דהיינו שיכניס את מיטתו לחדר של הריחיים, ואז הריחיים המטונפות יהוו עבורו גרף של רעי ויוכל להוציאם לחדר אחר שבו אין דלף. אך אביי התמהמה והסתפק האם כל ההתר הוא רק להוציא גרף של רעי שכבר נעשה מאליו, ולא ליצור גרף של רעי לכתחילה?

וכשהוא מחזירו נותן בו מים: להוציא את הגרף המלא בכלוך מותר משום 'כבוד הבריות', אבל להחזיר אותו לאחר שפינו את הלכלוך לאשפה - אסור שהרי הכלי עצמו הוא 'מוקצה מחמת מיאוס', ולכן צריך למלאות בו מים ואגב המים מותר לטלטל גם את הכלי (כי המים ראויים לשתיית בהמה). [הראשונים נחלקו האם ההתר להחזיר את הכלי הריק הוא דווקא אם צריך להשתמש בו שוב פעם נוספת במהלך היום].

סבור מינה: מכך שנקט שמואל דווקא 'גרף' ו'עביט' שהם כלים המשמשים לאיסוף פסולת – משמע שרק כלים מותר לטלטל אך לא את הלכלוך בעצמו. אבל הגמרא מוכיחה ממעשה שנמצא עכבר בבית הבשמים של רב אשי והורה רב אשי לקחת אותו בזנבו ולהוציאו החוצה.

משנה: כל שחייבין עליו משום שבות: רבנן גזרו לשבות בשבת ממעשים מסויימים העלולים להביא את האדם לעשיית מלאכה, כגון שלא למחוא כפיים או לרקוד דבר העלול להביא לתיקון כלי שיר. (בדברים אלו אין שום סרך מצוה שהיה מקום לחשוב שחכמים יתירו אותם).

משום רשות: וכן ישנם דברים שאים בהם ממש מצוה אלא רק קצת מצווה והם קרובים לדבר הרשות (דבר חולין) שגם אותם אסרו חכמים בשבת. כגון לדון דין בשבת או לקדש אישה בשבת (הגמרא תברא שמדובר באופן מסויים).

משום מצוה: וכן ישנם דברים שיש בהם מצוה ובכל אופן אסרו אותם חכמים בשבת. כגון להקדיש הקדשות.

כל הדברים הללו אסורים גם ביו"ט.

(המשך בדף הבא ↓)

גמרא: שמע מינה תחומין דאורייתא: נחלקו רבי עקיבא וחכמים האם איסור יציאה חוץ לתחום הוא מדאורייתא או מדרבנן. מכיון שהלכה כחכמים שתחומין דרבנן, לא יתכן שרבנן יגזרו 'גזירה לגזירה' ויאסרו לרכב על הבהמה מחשש שיצא חוץ לתחום? הגמרא מתרצת שהגזירה היא שמא יתלוש זמורה מהעץ שזהו איסור דאורייתא.

דאיכא דעדיף מיניה: ישנו בעיר דיין שעדיף יותר לדון אצלו. ויש ללכת אליו כפי שדרשו חז"ל צדק צדק תרדוף הלך אחר בית דין יפה (שיטה לא נודע למי), ולכן אם הוא ידון בעצמו יש בזה רק קצת מצוה.

דאית ליה אישה ובנים: ומכיון שכבר קיים מצות פריה ורביה, יש בזה רק קצת מצוה כפי שדרשו חז"ל 'ולערב אל תנח ירך' (= "בבקר זרע את זרעך ולערב אל תנח ירך כי אינך יודע אי זה יכשר הזה או זה ואם שניהם באחד טובים").